

síssims que tenia de la nostra història el feien un home especialment preparat per aquests treballs, als quals va dedicar-se molt aviat, seguint tot el país, visitant monuments, fent plantes, dibuixos, fotografies, regirant els arxius. Les publicacions que pogué fer donen una idea molt incompleta dels seus coneixements i de la seva activitat. L'any 1886 dirigia a Barcelona una monumental *Historia General del Arte*: el primer volum i part del tercer, dedicats a l'Arquitectura, són obra seva; poc després fundava i dirigia també a la nostra ciutat la revista *Arte y Letras*. Ell publicà encara un estudi sobre Poblet a la sèrie *El Arte en España* (n.º 12), editat per la casa Thomas. En el 1921, amb ocasió del seu ingrés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres, llegí un discurs, publicat dins la sèrie de la dita Corporació, tractant de *Centelles: Baptisteri i Cellae Memoriae de la primitiva Església metropolitana de Tarragona*. Però, com havem dit, la part més interessant de la seva producció restava inèdita. En el 1922, en el Concurs Martorell, obtenia el premi una de les seves grans obres: l'*Armorial Històric de Catalunya des dels seus orígens fins al segle XVI*. Ell posà a contribució per a aquest treball tots els elements possibles, les monedes i els segells, la ceràmica i els manuscrits i els relleus escampats pels monuments en capitells i portes i sepulcres, és una feina d'anys, pacient i minuciosa, feta a més per un gran coneixedor de la història pàtria. Són sis grossos volums, esplèndidament il·lustrats, distribuïts com segueix: I, *Casa Comtal i Reial de Barcelona. Reis d'Aragó de la casa de Castella*. II-IV, *Nobles i Ciutadans*. V, *Carles V l'Emperador*. VI, *Institucions, ciutats i viles*. Hom veu tot seguit la sèrie enorme de dificultats que ha calgut vèncer per a dur a terme una obra semblant: llegendes sense fonament, materials dispersos i sovint de mal consultar, problemes històrics innombrables, genealogies a fer... No totes, naturalment, han pogut ésser vençudes, és difícil de fer una obra històrica dient la darrera paraula, però és un corpus nou a afegir als que en els nostres temps hem vist publicar sobre altres aspectes de la nostra cultura. Inèdits han restat els seus estudis sobre Barcelona Romana, que deixà gairebé llestos o llestos del tot, estudiant de nou la disposició de les velles muralles, dels temples, situant les troballes fetes; sobre Orfebreria Catalana, recull copiós de dibuixos de joies, servades als tresors de les catedrals, en els museus més allunyats, en col·leccions privades; sobre el Compromís de Casp, i segurament d'altres encara que no coneixem. Un ha estat publicat pòstumament, sense indicar-ho, fent en això un tort a l'autor, el llibre sobre Poblet, del qual ens ocupem en altre lloc.

El 28 de desembre del 1923 morí a Barcelona, després d'una vida plena d'activitat i d'honoradesa, il·luminada sempre per la llum d'un ideal que mai no abandonà. — F. M. T.

Josep Martínez Aloy

Polític i escriptor nat a València en 4 de juny de 1855. Ell formà part de les principals corporacions culturals de la ciutat nadiua, entre altres del Centre de Cultura Valenciana, de què fou director. Però és sobretot el seu aspecte d'arqueòleg i d'historiador el que volem remarcar ací en homenatge a la seva memòria. Recordem que ell fou l'autor de la bella monografia *La Casa de la Diputación* (València, 1909-10), en la qual estudià, ben documentat, la història de la casa de l'antiga Diputació valenciana, paral·lela de la de Barcelona. Col·laborà amb fort bagatge en la *Geografia General del Regne de València*, dirigida per Carreras Candi, dintre la qual li fou encomenada la *Província de València*. Morí el 3 d'abril de 1924. — A.-M.

Antoni Vives Escudero

Nasqué a Madrid, el 4 de febrer de 1859. Els seus primers quinze anys els va passar a Mahó on féu el batxillerat. Estudià després a la Facultat de Medicina de Madrid que deixà per a ingressar al Cos d'Arxius. En 1911 fou nomenat catedràtic de Numismàtica de la Universitat de Madrid i, més tard, Director de l'Institut de València de Don Juan, fundació de D. Guillem d'Osma. Exercint aquestes funcions, ha mort, a Madrid, l'any 1925.

L'eix de la seva activitat fou la numismàtica, especialitat en la qual porta publicades les següents obres:

Monedas de las Dinastías arábigo-españolas (Madrid, 1893); *Reforma monetaria de los Reyes Católicos* (*Boletín de la Sociedad Española de Excursiones*, 1897); *Numismática americana. La Ceca de Santo Domingo* (*Revista de Archivos*, 1899); *La Numismática en la obra «Orígenes históricos de Cataluña»* (*Revista de Crítica, de Historia y de Literatura*, 1900); *La moneda castellana* (Discurs